

بررسی ارتباط بین ویژگی‌های شخصیتی کارکنان و راهبردهای مقابله با استرس درک شده در طی مواجهه با پاندمی کووید ۱۹

زهره خلجی نیا^۱، فرهاد خرمایی^۲، پروین یدالهی^{۳*}

تاریخ دریافت ۱۴۰۱/۱۱/۰۱ تاریخ پذیرش ۱۴۰۲/۰۱/۰۵

چکیده

پیش‌زمینه و هدف: همه‌گیری بیماری‌های عفونی مانند کرونا ویروس ۲۰۱۹ (Covid-19) با مشکلات جسمی، روانی و اجتماعی متعدد همراه بوده و بر سلامت روان افراد تأثیر منفی به‌جای می‌گذارد. عوامل زمینه‌ای و ویژگی‌های شخصیتی می‌توانند بر توانایی افراد در به‌کارگیری استراتژی‌های مقابله‌ای برای مقابله با استرس و حفظ سلامت در طول همه‌گیری Covid-19 تأثیرگذارند. مطالعه حاضر باهدف تعیین رابطه ویژگی‌های شخصیتی کارکنان و راهبردهای مقابله با استرس درک شده در بیماری همه‌گیر کووید ۱۹ انجام شد.

مواد و روش کار: این مطالعه توصیفی از نوع مقطعی - همبستگی بود که در سال ۱۳۹۹ انجام شد. شرکت‌کنندگان ۲۹۷ نفر از کارکنان اداری دانشگاه علوم پزشکی قم بودند که به‌صورت در دسترس انتخاب شدند. ابزارهای این مطالعه شامل پرسشنامه دموگرافیک، پرسشنامه پنج عامل بزرگ و پرسشنامه راهبردهای مقابله با استرس در همه‌گیری کووید-۱۹ بودند. داده‌ها در نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون خطی چندگانه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها: ویژگی‌های شخصیتی برون‌گرایی، روان رنجور خویی و وظیفه‌شناسی پیش‌بینی‌کننده‌های معنادار راهبرد مقابله‌ای متمرکز بر هیجان بودند ($P < 0/05$). همچنین ویژگی‌های شخصیتی برون‌گرایی و وظیفه‌شناسی پیش‌بینی‌کننده‌های معنادار راهبردهای مقابله‌ای مبتنی بر مشکل و مشارکت اجتماعی منطقی بودند ($P < 0/05$).

بحث و نتیجه‌گیری: مدیریت برخی از ویژگی‌های شخصیتی در کارکنان می‌تواند باعث بهبود شرایط مقابله با استرس و سلامت روانی آن‌ها شود.

کلیدواژه‌ها: استراتژی‌های سازگاری، کووید ۱۹، کارکنان، ویژگی‌های شخصیت، استرس

مجله پرستاری و مامایی، دوره بیستم، شماره دوازدهم، پیاپی ۱۶۱، اسفند ۱۴۰۱، ص ۹۹۲-۱۰۰۰

آدرس مکاتبه: دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی شیراز، شیراز، ایران. تلفن: ۰۷۱۳۶۴۷۴۲۵۵

Email: yadollahi_556@yahoo.com

مقدمه

ویروس، علاوه بر عوارض جسمی با عوارض روحی گسترده نیز درگیر می‌شوند. چنانچه بررسی‌های اخیر نشان داد افراد با سابقه ابتلا به کووید ۱۹، دچار مشکلات عاطفی و روحی از جمله استرس، افسردگی، تحریک‌پذیری، بی‌خوابی، ترس، سرخوردگی، کسالت و انگ در ارتباط با قرنطینه بودند (۴). این پاندمی تأثیر مخربی بر تمام ابعاد سلامت فردی، روانی، اجتماعی و اقتصادی کل افراد جامعه حتی افراد غیر مبتلا داشته است. به‌طوری‌که حتی زندگی روزانه آن‌ها را بسیار سخت و دشوار ساخته است (۵، ۶). در حقیقت ترس از بیماری، ترس از مرگ، انتشار اخبار نادرست و ناکافی و همچنین

پاندمی کووید ۱۹ (یا عامل کرونا ویروس) در دسامبر سال ۲۰۱۹ از کشور چین آغاز شد و بسیاری از کشورهای جهان، از جمله ایران را درگیر کرده است (۱). این ویروس با حمله به سلول‌های پارانسیم ریه و از بین بردن بافت طبیعی، در نهایت منجر به ابتلا به ذات‌الریه شدید و حتی مرگ می‌شود (۲، ۳). این بیماری عفونی همه‌گیر دارای پیچیدگی‌های خاصی بوده و ابعاد و پیامدهای چندگانه‌ای دارد. مطالعات متعدد نشان داد افراد در مواجهه با

^۱ دانشیار بهداشت باروری، گروه مامایی، دانشکده پزشکی، مرکز تحقیقات سلامت معنوی، دانشگاه علوم پزشکی قم، قم، ایران

^۲ دانشیار روانشناسی علوم تربیتی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران

^۳ استادیار بهداشت باروری، مرکز تحقیقات بیماری‌های مادر و جنین، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی شیراز، شیراز، ایران (نویسنده مسئول)

ترویج شایعات در جامعه، تداخل در فعالیت‌های روزمره، مقرررات منع و یا محدودیت سفر و عبور و مرور، کاهش روابط اجتماعی (همکاران، دوستان و خانواده)، بروز مشکلات شغلی و مالی و چندین پیامد دیگر این شرایط، سلامت روان افراد جامعه را تهدید کرده است (۷).

یکی از پیامدهای مهم شیوع ویروس کرونا در جامعه، استرس بیش‌ازحد بوده است. (۸) به‌طور کلی هنگامی که فرد در محیط زندگی یا کار با شرایطی روبه‌رو می‌شود که این شرایط با ظرفیت‌ها و امکانات کنونی وضعیت قبلی وی هماهنگی ندارد، دچار عدم تعادل، تعارض و کشمکش‌های درونی می‌شود که به آن استرس می‌گویند (۹). ترس و اضطراب ناشی از ابتلای احتمالی به کرونا یک عامل مخرب روانی است که توانسته منجر به بروز ناهنجاری‌های روحی و روانی و استرسی در افراد جامعه شود (۱۰). همچنین عدم وجود هرگونه درمان یا پیشگیری قطعی، نگرانی زیادی را در همه جوامع ایجاد کرده است (۱۱). مطالعه‌ای در ایران نشان داد که بیش از ۵۰ درصد از اعضای خانوارهای موردبررسی سطحی از استرس، افسردگی و اضطراب در مواجهه با کووید ۱۹ را تجربه کرده‌اند (۱۲). عوامل گوناگونی بر درک افراد از استرس‌های مختلف وجود دارد. به‌طوری‌که دو فرد در مقابل رویداد مشخصی، واکنش‌های متفاوتی بروز می‌دهند. چنانچه وقوع رویدادی در فردی می‌تواند موجب بروز اضطراب شدید افسردگی یا بیماری‌های جسمی شود درحالی‌که فرد دیگری با همین رویداد تأثیر منفی را تجربه نمی‌کند (۹). یکی از عوامل مؤثر بر درک استرس، ویژگی‌های شخصیتی است. ویژگی‌های شخصیتی، تفاوت‌های فردی در عملکرد شناختی، عاطفی و رفتاری را تعیین می‌کند. (۱۳). برای تبیین ساختار شخصیت، مدل‌های مختلفی وجود دارد. مدل پنج عامل بزرگ شخصیت یکی از معتبرترین و مشهورترین مدل‌ها در زمینه شخصیت به حساب می‌آید (۱۴). مدل پنج عامل بزرگ شخصیتی شامل: روان‌نژندگرای^۱، برونگرایی^۲، گشودگی در تجربه^۳، توافق‌پذیری^۴ و وظیفه‌گرایی^۵ است. در روان‌نژندگرای افراد دارای حساسیت عاطفی، عدم تعادل و تمایل به اضطراب و افسردگی می‌باشند. همچنین افراد برونگرا جامعه‌پذیر، جمع‌گرا، تمایلات مثبت و هیجان‌طلب هستند. علاوه بر آن در گشودگی در تجربه، افراد دارای صفات کنجکاوی، خیال‌پردازی و ترجیح به تجربه جدید می‌باشند. ویژگی توافق‌پذیری، همراه با شفقت، همدلی، تواضع و حسن نیت است. در وظیفه‌گرایی افراد وظیفه‌شناس، قابل‌اعتماد و منظم و مرتب هستند (۱۶).

عامل مؤثر دیگر بر درک استرس، به‌کارگیری نوع راهبردهای مقابله

با استرس است. راهبردهای مقابله به‌عنوان مجموعه‌ای از پاسخ‌های رفتاری و شناختی هستند که هدفشان به حداقل رساندن فشارهای استرس‌زا است (۱۷). در پژوهش‌های گذشته میان دو نوع سبک مقابله‌ای مسئله محور و هیجان محور تمایز قائل شده‌اند. در سبک مسئله محور، تمرکز فرد بر عنصر استرس‌زا است و کوشش می‌کند تا با بررسی ابعاد و یاری‌گرفتن از راهبردهای حل مسئله، مانند کمک طلبی از دوستان و افراد متخصص، رابطه استرس‌زا بین خود و محیط را تغییر دهد (۱۸). ولی هدف مقابله هیجان محور، نظم دهی به حالت هیجانی ناشی از استرس است و با راهبردهایی مانند اجتناب از عامل استرس‌زا، ارزیابی مجدد آن از زاویه شناختی و توجه به جنبه‌های مثبت خود و موقعیت، تحقق می‌یابد. هر دو روش مقابله با استفاده از امکانات شناختی یا رفتاری می‌توانند مؤثر باشند (۱۹). مطالعات قبلی شواهدی در مورد ارتباط مثبت راهبردهای مقابله‌ای ناسازگار با استرس درک شده در کادر درمان ارائه نمودند (۲۰، ۲۱، ۲۲). در حالیکه دیگر یافته‌ها نشان دادند بین راهبردهای مقابله‌ای و استرس شغلی پرستاران رابطه معنی‌داری وجود ندارد (۲۳). علاوه بر این، برخی از ویژگی‌های شخصیتی همچون ویژگی روان‌نژندی ممکن است موجب وخیم‌تر شدن استرس شغلی پرستاران می‌شود. درحالی‌که ویژگی شخصیتی وظیفه‌گرایی می‌تواند با مهارپذیرتر کردن وضعیت‌های دشوار به رحل استرس شغلی کمک کنند. ویژگی شخصیتی برونگرایی نیز می‌تواند بر سبک‌های مقابله‌ای افراد در مواجهه با استرس‌های شغلی تأثیرگذار باشد (۲۰) محققین در مطالعه دیگری نشان دادند ویژگی شخصیتی روان‌نژندی با استرس و سبک مقابله‌گریز اجتناب ارتباط دارد (۲۳). با توجه به نتایج همسو و غیرهمسو مطالعات موجود قبل از اپیدمی در این زمینه و محدودیت مطالعه در شرایط اپیدمی کرونا بین کارکنان ادارات دانشگاه که ملزم به حضور می‌باشند، پژوهشگران بر آن شدند تا به بررسی رابطه ویژگی‌های شخصیتی و راهبردهای مقابله‌ای با میزان استرس درک شده در مواجهه با ویروس کووید ۱۹ بپردازند. لذا پژوهش حاضر، باهدف تعیین ارتباط ویژگی‌های شخصیتی کارکنان و راهبردهای مقابله‌ای با استرس درک شده در مواجهه با پاندمی کووید ۱۹ انجام شد.

مواد و روش کار

مطالعه حاضر یک مطالعه توصیفی از نوع مقطعی-همبستگی بود. جامعه آماری شامل کلیه کارکنان شاغل در ستاد دانشگاه علوم پزشکی قم بود که با استفاده از جدول مورگان ۲۹۷ نفر به‌عنوان

4. Agreeableness

5. Conscientiousness

1. Neuroticism

2. Extraversion

3. Openness to experience

استرس درک شده در مواجهه با کرونا گویه‌های این پرسشنامه باز طراحی شد و روایی آن با استفاده از نظر متخصصین به صورت روایی صوری و محتوایی (CVR = ۰/۷۳ و CVI = ۰/۸۱) و در نهایت روایی سازه با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی تأیید شد. در نهایت گویه‌های پرسشنامه بر ۴ عامل با نام‌های راهبرد هیجان مدار (به صورت تمرکز بر پاسخ‌های هیجانی به مسئله با ۲۰ آیتم)، راهبرد مسئله مدار عقلانی (با ۱۳ آیتم) و راهبرد مسئله مدار عملکردی (به صورت برخورد فعال با مسئله در جهت مدیریت و حل آن با ۷ آیتم) و راهبرد مشغولیت اجتماعی (با ۵ آیتم) بارگذاری عاملی شدند. برای بررسی پایایی پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده گردید که عبارت بودند از: ضریب آلفای راهبرد هیجان مداری (۰/۹۰)، ضریب آلفای راهبرد مسئله مدار عقلانی (۰/۸۵)، ضریب آلفای راهبرد مسئله مدار عملکردی (۰/۷۲) و ضریب آلفای راهبرد مشغولیت اجتماعی (۰/۶۰). درجه بندی این آیتم‌ها بر اساس مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت است که در مورد آیتم‌های مثبت به انتخاب گزینه‌ی کاملاً درست نمره‌ی ۵ و به انتخاب گزینه‌ی کاملاً نادرست نمره‌ی ۱ تعلق گرفت. بدین ترتیب کسب نمره بالاتر در هر عامل بیانگر استفاده راهبردی از آن عامل است. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی (میانگین و انحراف معیار، ضریب همبستگی پیرسون) استفاده شد برای پیش‌بینی راهبردهای مقابله‌ای بر اساس ویژگی‌های شخصیتی نیز از رگرسیون خطی چندگانه به شیوه Enter در نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ استفاده شد سطح معنی‌داری کلیه آزمون‌ها ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

میانگین سنی شرکت‌کنندگان در مطالعه حاضر $39/8 \pm 7/3$ سال به دست آمد. اکثریت نمونه‌ها دارای تحصیلات فوق لیسانس (۴۵/۸ درصد)، مرد (۶۵/۷ درصد) و متأهل (۸۴/۵ درصد) بودند. از میان شرکت‌کنندگان تنها ۱۲/۸ درصد به بیماری کووید ۱۹ مبتلا شده بودند. با استفاده از آمار توصیفی نمره ویژگی‌های شخصیتی و راهبردهای مقابله با استرس درک شده در آزمودنی‌ها محاسبه شد. بیشترین میانگین نمره ویژگی‌های شخصیتی مربوط به صفت برون‌گرایی ($3/177 \pm 13/75$) و کمترین میانگین نمره مربوط به صفت توافق‌پذیری ($2/37 \pm 6/57$) بود. در میان حیطه‌های راهبرد مقابله با استرس درک شده بیشترین نمره به عامل هیجان مداری

نمونه انتخاب شدند. روش نمونه‌گیری در این مطالعه به صورت دسترس بود و نمونه‌ها طی ۳ ماه از اول مهر ماه تا آخر آذر ماه ۱۳۹۹ مورد پرسش قرار گرفتند. معیار ورود به مطالعه شامل: شاغل بودن در ستاد دانشگاه علوم پزشکی قم، عدم مراجعه به روانپزشک و روانشناس در یکسال اخیر، عدم مصرف هرگونه داروی آرامبخش در یکسال اخیر و داشتن رضایت آگاهانه جهت شرکت در پژوهش و معیار خروج از پژوهش نیز شامل تکمیل ناقص پرسشنامه و عدم همکاری در تکمیل پرسشنامه بود. پژوهشگر پس از دریافت مجوز از کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی قم (با کد IR.MUQ.REC.1399.104) و کسب رضایت آگاهانه و کتبی از کارکنان، پرسشنامه را در اختیار آنان قرار داد. قبل از ارائه پرسشنامه‌ها توضیحات مختصری درباره هدف پژوهش، ضرورت همکاری صادقانه و چگونگی پاسخدهی به سؤالات داده شد. محقق متذکر شد که نیازی به ذکر نام و مشخصات نیست. هر کارمند به طور مستقل به سؤالات پاسخ داد. به منظور جمع‌آوری اطلاعات از ۳ پرسشنامه اطلاعات دموگرافیک، پرسشنامه ۵ عامل بزرگ شخصیت گلدبرگ BFF^۱ و پرسشنامه راهبردهای مقابله با استرس در شرایط مواجهه با کرونا استفاده شد.

پرسشنامه ۵ عامل بزرگ شخصیت گلدبرگ دارای ۵ عامل روان‌زندگرای^۲ (با ۴ آیتم)، توافق‌پذیری^۳ (با ۴ آیتم)، وظیفه‌گرایی^۴ (با ۴ آیتم)، برون‌گرایی^۵ (با ۵ آیتم) و گشودگی در تجربه^۶ (با ۴ آیتم) است. درجه بندی این ویژگی‌ها بر اساس مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت است که در مورد گویه‌های مثبت به انتخاب گزینه‌ی کاملاً درست نمره‌ی ۵ و به انتخاب گزینه‌ی کاملاً نادرست نمره‌ی ۱ تعلق می‌گیرد. گویه‌های منفی به صورت عکس نمره گذاری می‌شوند. بدین معنی که کسب نمره بالاتر در هر عامل بیانگر برجسته بودن آن ویژگی در فرد است. روایی پرسشنامه ۵ عامل بزرگ شخصیت گلدبرگ از نوع روایی سازه و با به‌کارگیری تحلیل عاملی به روش مؤلفه‌های اصلی با چرخش واریماکس^۷ بود. نتایج نشان داد که ۵ عامل در مجموع ۶۰/۳۸ واریانس کل نمونه را تبیین کردند. پایایی مؤلفه‌های این ابزار به روش ضریب آلفای کرونباخ بین ۰/۶۹ تا ۰/۸۳ برای مؤلفه‌ها محاسبه شد (۲۲).

پرسشنامه راهبردهای مقابله با استرس در شرایط مواجهه با کرونا نیز با اقتباس از پرسشنامه ۴۵ گویه‌ای مقابله با استرس درک شده اندلر و پارکر^۸ (۱۹۹۰) طراحی شد (۲۳). به منظور مقابله با

⁵ Extraversion

⁶ Openness Experience

⁷ Varimax rotation

⁸ Endler and Parker's

¹ Big Five Factors Goldberg's

² Neuroticism

³ Agreeableness

⁴ Conscientiousness

در آزمودنی‌های پژوهش را نشان می‌دهد. بر اساس نتایج به دست آمده از بین پنج ویژگی شخصیتی ویژگی برون‌گرایی ($\beta = 0/14$) و ویژگی وظیفه‌گرایی ($\beta = 0/22$) پیش‌بینی کننده راهبرد مقابله‌ای مشغولیت بوده‌اند. این متغیرها ۶ درصد واریانس راهبرد مشغولیت اجتماعی را تبیین نموده‌اند.

بر اساس جدول شماره ۴ نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد از میان ویژگی‌های شخصیتی سه ویژگی برون‌گرایی ($\beta = 0/23$)، روان‌زندگرای ($\beta = 0/17$) و ویژگی وظیفه‌گرایی ($\beta = -0/19$) پیش‌بینی کننده راهبرد هیجان‌مدار بوده‌اند. این متغیرها مجموعاً ۱۲ درصد واریانس راهبرد هیجان‌مدار را تبیین نموده‌اند. اما نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی راهبرد مسئله‌مدار عقلانی نشان داد از بین ویژگی‌های شخصیتی تنها دو ویژگی برون‌گرایی ($\beta = 0/13$) و وظیفه‌گرایی ($\beta = 0/24$) پیش‌بینی کننده راهبرد مسئله‌مدار عقلانی بوده‌اند. این متغیرها مجموعاً ۱۳ درصد واریانس راهبرد مسئله‌مدار عقلانی را تبیین کرده‌اند (جدول شماره ۵). هیچ یک از ویژگی‌های شخصیتی راهبرد مسئله‌مدار عملکردی را پیش‌بینی نکردند.

($12/98 \pm 74/88$) و کمترین نمره به عامل مشغولیت اجتماعی ($3/1 \pm 13/12$) تعلق گرفت (جدول ۱).

ارتباط بین نمره راهبردهای مقابله‌ای استرس درک شده با ویژگی‌های شخصیتی آزمودنی‌های پژوهش با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون محاسبه شد. نتایج به دست آمده حاکی از آن بود که عامل هیجان‌مداری با ویژگی توافق‌پذیری ($r = -0/18$)، روان‌زندگرای ($r = 0/21$)، وظیفه‌گرایی ($r = -0/28$) و گشودگی در تجربه ($r = -0/18$) دارای همبستگی معنا دار ($p < 0/01$) بود. عامل مسئله‌مدار عقلانی با ویژگی‌های برون‌گرایی ($r = 0/17$)، توافق‌پذیری ($r = 0/16$)، روان‌زندگرای ($r = -0/16$)، وظیفه‌گرایی ($r = 0/30$) و گشودگی در تجربه ($r = 0/20$) دارای همبستگی معنا دار ($p < 0/01$) بود. همچنین بین عامل برون‌گرایی ($p < 0/01$)، $r = -0/13$ و وظیفه‌گرایی ($r = -0/17$, $P < 0/05$) با مشغولیت اجتماعی ارتباط مثبت وجود داشت (جدول ۲). عامل مسئله‌مدار عملکردی با هیچ یک از ویژگی‌های شخصیتی ارتباط معنی‌دار نداشت.

جدول شماره ۳ نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی راهبردهای مقابله با استرس درک شده توسط ویژگی‌های شخصیتی

جدول (۱): شاخص‌های توصیفی نمرات متغیرهای مورد مطالعه

مؤلفه‌ها	تعداد آیتم‌ها	حدافل	حداکثر	میانگین و انحراف معیار
برون‌گرایی	۵	۵	۲۱	$13/75 \pm 3/177$
توافق‌پذیری	۴	۴	۱۶	$6/57 \pm 2/37$
روان‌زندگرای	۴	۶	۲۰	$12/8 \pm 3/22$
وظیفه‌گرایی	۴	۴	۱۶	$7/83 \pm 2/61$
گشودگی در تجربه	۴	۴	۱۶	$9/36 \pm 2/88$
هیجان‌مداری	۲۰	۳۴	۹۹	$74/88 \pm 12/98$
مسئله‌مداری عقلانی	۱۳	۱۳	۵۴	$34/55 \pm 7/80$
مسئله‌مداری عملکردی	۷	۷	۳۱	$17/26 \pm 4/50$
مشغولیت اجتماعی	۵	۵	۲۴	$13/12 \pm 3/32$

جدول (۲): نتایج ضریب همبستگی پیرسون در خصوص رابطه بین راهبردهای مقابله‌ای استرس درک شده با ویژگی‌های شخصیتی

متغیرها	برون‌گرایی	توافق‌پذیری	روان‌زندگرای	وظیفه‌مداری	گشودگی در تجربه
مسئله‌مداری عقلانی	$xx/0/17$	$xx/0/16$	$xx -0/16$	$xx/0/30$	$xx/0/20$
مسئله‌مداری عملکردی	$0/064$	$0/072$	$-0/024$	$0/080$	$0/61$
هیجان‌مداری	$0/06$	$xx -0/18$	$xx 0/21$	$xx -0/28$	$xx -0/18$
مشغولیت اجتماعی	$x/0/13$	$-0/02$	$-0/03$	$xx 0/17$	$-0/02$

جدول (۳): نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی راهبرد مشغولیت اجتماعی توسط ویژگی‌های شخصیتی

متغیرها	ضرایب استاندارد رگرسیون	آماره t	سطح معناداری	R	R ²
برون‌گرایی	۰/۱۴	۲/۳۸	۰/۰۲	۰/۲۴	۰/۰۶
توافق‌پذیری	۰/۱۳	۱/۹۶	۰/۵۱		
روان‌نژندگرایی	۰/۰۴	۰/۶۳	۰/۵۲		
وظیفه‌گرایی	۰/۲۲	۳/۴	۰/۰۱		
گشودگی در تجربه	۰/۰۰۹	۰/۱۴	۰/۸۸		

جدول (۴): نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی راهبرد هیجان‌مدار توسط ویژگی‌های شخصیتی

متغیرها	ضرایب استاندارد رگرسیون	آماره t	سطح معناداری	R	R ²
برون‌گرایی	۰/۲۳	۲/۰۳	۰/۰۴	۰/۳۴	۰/۱۲
توافق‌پذیری	۰/۰۶	۰/۹۲	۰/۳۵		
روان‌نژندگرایی	۰/۱۷	۲/۵۷	۰/۰۱		
وظیفه‌گرایی	۰/۱۹	۲/۹	۰/۰۰۴		
گشودگی در تجربه	۰/۱۱	۱/۸	۰/۶۳		

جدول (۵): نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی راهبرد مسئله‌مداری عقلانی توسط ویژگی‌های شخصیتی

متغیرها	ضرایب استاندارد رگرسیون	آماره t	سطح معناداری	R	R ²
برون‌گرایی	۰/۱۳	۲/۲۵	۰/۰۲۵	۰/۳۵	۰/۱۳
توافق‌پذیری	-۰/۰۰۶	-۰/۹۶	۰/۹۲		
روان‌نژندگرایی	-۰/۰۰۶	-۱/۱۴	۰/۲۵		
وظیفه‌مداری	۰/۲۴	۳/۷۶	۰/۰۰۱		
گشودگی در تجربه	۰/۱۲	۱/۸۶	۰/۰۶		

سایر ویژگی‌ها اثر مہار کننده در پذیرش شرایط استرس‌زا و هیجانی همچون مواجهه با پاندمی کووید ۱۹ دارند.

نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه در مطالعه حاضر نشان داد، از میان ویژگی‌های شخصیتی، ویژگی‌های برون‌گرایی و روان‌نژندگرایی به‌صورت مثبت و وظیفه‌گرایی به‌صورت منفی راهبرد هیجان‌مدار را پیش‌بینی می‌کنند. پرنتمیس^۱ و همکاران (۲۰۲۰) نیز در مطالعات خود نشان دادند افراد برون‌گرا از راهبرد هیجان‌مدار برای حل مشکلات خود استفاده می‌کنند. آن‌ها معتقد بودند، از آن‌جا که برون‌گراها افرادی پراثری، جاه‌طلب، پرحرف، خوش‌بین، با اعتمادبه‌نفس و نتیجه‌جو هستند، در رویارویی با مسائل این راهبرد را بکار می‌گیرند (۲۶).

بحث و نتیجه‌گیری

این مطالعه به بررسی رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی کارکنان و راهبردهای مقابله‌ای با میزان استرس درک شده در مواجهه با پاندمی کووید ۱۹ پرداخت. با توجه به مطالب ارائه شده درباره استرس درک شده در مواجهه با کووید ۱۹ و با در نظر گرفتن تحقیقات انجام شده در زمینه ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های مقابله‌ای می‌توان استنباط کرد که بین این دو متغیر رابطه معنی‌دار وجود دارد. برخی از این ویژگی‌ها در کاربرد سبک‌های مقابله‌ای تأثیر بسزایی دارند. از جمله این ویژگی‌ها، صفت روان‌نژندگرایی است که معمولاً سبب وخیم تر شدن درک استرس‌ها می‌گردد. با این حال

¹ Prentice

در حمایت از نتیجه پژوهش حاضر مبنی بر پیش‌بینی راهبردهای هیجان مدار توسط ویژگی روان‌نژندی روح افزا^۱ و همکاران (۲۰۱۶) بیان داشتند، روان‌نژندگراها به‌طور معمول عصبی و مضطرب بوده و همواره احساس ناامنی و ترس دارند و در رویارویی با پاندمی کووید ۱۹ از راهبرد هیجان مدار به‌صورت اجتناب از حل مسئله و رویکرد خود سرزنی و افکارمنفی و نگرانی از مواجهه با بیماری استفاده می‌کنند (۲۷). به نظر می‌رسد صفات شخصیتی زمینه ساز عواملی مثل سبک‌های مقابله‌ای، خودکارآمدی و سایر متغیرهایی است که به‌عنوان متغیرهای واسطه‌ای در تجربه استرس و هیجان‌نا منفی بروز می‌کنند (۲۹، ۲۸).

در حمایت از نقش ویژگی وظیفه‌گرایی در عدم به‌کارگیری راهبرد هیجان مدار در مطالعه حاضر، کوستا و مک کری^۲ (۲۰۰۴) ازجمله نظریه پردازان در زمینه مسائل شخصیتی معتقدند افرادی که وظیفه‌شناسی بالایی دارند، چون هدفمند زندگی می‌کنند و نظم در زندگی آن‌ها وجود دارد، زمانی که با مشکلی همچون پاندمی کووید ۱۹ مواجه می‌شوند به‌صورت هیجانی عکس العمل نشان نمی‌دهند و بیشتر از روش‌ها و راهبردهای مسئله مدار برای تنظیم شرایط زندگی‌شان استفاده می‌کنند. این در حالی است که افرادی که وظیفه‌شناسی کمتری دارند، در این شرایط استرس‌زا نمی‌توانند بهترین تصمیم را اتخاذ کنند و به‌صورت هیجانی واکنش نشان می‌دهند (۱۵).

نتایج دیگر مطالعه نشان داد دو ویژگی برون‌گرایی و وظیفه‌گرایی، راهبرد مسئله مدار عقلانی را پیش‌بینی می‌کنند. در تأیید نتایج حاضر، تیلور^۳ (۲۰۱۹) مشاهده کرد افراد وظیفه‌گرا با تفکر قبل از عمل، به تأخیر اندازی ارضای خواسته‌ها، رعایت قوانین و هنجارها و اولویت‌بندی تکالیفشان عمدتاً از استراتژی حل مسئله عقلانی نه احساسی استفاده می‌کنند (۳۰). کارولو، پیانوسکی و گونکالوز^۴ (۲۰۲۰) نیز نشان دادند در شرایط پاندمی کووید ۱۹ افراد وظیفه‌گرا، شستشوی دست و فاصله اجتماعی را بیشتر رعایت می‌کنند (۳۱). خسروشاهی، بهادری و خانقانی^۵ (۲۰۱۳) نیز تأکید کردند افراد وظیفه‌گرا با دسته‌بندی منظم فعالیت‌هایشان در موقعیت‌های استرس‌زا همواره رویکردی مسئله مدار در حل مشکلاتشان دارند. بر اساس این مطالعات به‌کارگیری سبک‌های مسئله مدار در موقعیت‌های پرتنش همچون مواجهه با پاندمی کووید ۱۹ و مدیریت استرس سبب کاهش فشار روانی و درنهایت حفظ سلامت روان فرد می‌گردد (۳۲)

در حمایت از نتایج مطالعه حاضر مبنی بر تأثیر ویژگی برون‌گرا در به‌کارگیری راهبرد مسئله مدار تیلور (۲۰۱۹) دعا کرد، افراد برون‌گرا با به‌کارگیری راهبرد مسئله مدار، تعامل خود را با یکدیگر در شرایط قرنطینه Covid-19 حفظ کرده و با استفاده از روش‌های حل مسئله بر مشکلات خود فائق می‌آیند (۳۰). به‌زعم برخی از محققین افراد برون‌گرا بسیار پرنرزی، جاه‌طلب، پرحرف، خوش‌بین، با اعتمادبه‌نفس، و چالش‌جو هستند و این ویژگی سبب کنار آمدن راحت‌تر آنان با مشکلات می‌گردد (۳۱).

در آخر نتیجه نهایی مطالعه حاضر نشان داد دو ویژگی شخصیتی برون‌گرایی و وظیفه‌گرایی، راهبرد مشغولیت اجتماعی را پیش‌بینی می‌کنند. در تفسیر این یافته می‌توان گفت افراد با ویژگی وظیفه‌گرا موفقیت‌گرا بوده و تمایل به‌دقت، مشغولیت فردی و اجتماعی، مسئولیت‌پذیری و اطمینان، سازمان‌دهی، کارآمدی و سخت‌کوشی به‌ویژه در شرایط بحرانی پاندمی کووید ۱۹ دارند. پرنیس و همکاران (۲۰۲۰) در مطالعات خود نشان دادند که برون‌گراها نسبت به افراد درون‌گرا به دنبال مشغولیت خود و استفاده از راهبرد مقابله با مشکل و حل مسئله هستند آن‌ها با مشغولیت اجتماعی به دنبال پشتیبانی، حمایت و تفکر مثبت هستند (۲۶). بدین ترتیب افراد دارای دو ویژگی برون‌گرایی و وظیفه‌گرایی در مواجهه با پاندمی کووید ۱۹ با اشتغال و سرگرم کردن خود به کارهای موردعلاقه، مانع از ورود افکار منفی به ذهن، خودباختگی و یاس شده و با حفظ شرایط و نکات ایمنی بهداشتی به زندگی معمول خود می‌پردازند. از محدودیت‌های پژوهش این بود که شرکت‌کنندگان صرفاً از کارمندان دانشگاه علوم پزشکی قم بودند و به دلیل اطلاعات نسبی در زمینه پاندمی کووید ۱۹، استرس کمتری نسبت به سایر اقشار جامعه داشتند. همچنین به دلیل محدودیت در زمان مطالعه امکان مقایسه این متغیرها بین افراد سالم و مبتلا در مواجهه با پاندمی وجود نداشت. از نقاط قوت مطالعه حاضر بازطراحی و اعتباریابی پرسشنامه استرس درک شده بر اساس شرایط مواجهه با پاندمی کووید ۱۹ بود.

یافته‌های مطالعه حاضر نشان داد که افراد با ویژگی‌های شخصیتی برون‌گرایی، وظیفه‌گرایی و روان‌نژندگرایی در شرایط بحرانی ازجمله پاندمی کووید ۱۹ بیش از سایر ویژگی‌ها از راهبردهای مقابله‌ای استفاده می‌کنند. این راهبردها شامل رویکردهای مسئله مدار عقلانی، هیجان مدار و مشغولیت اجتماعی می‌باشند که افراد به فراخور ویژگی شخصیتی‌شان در رویارویی به استرس‌های محیطی از آن‌ها استفاده می‌کنند. به‌کارگیری این

⁴ Carvalho, Pianowski و Gonçalves

⁵ Khosroshahi و Bahadori و Khangani

¹ Roohaезa

² McCrae و Costa

³ Taylor

در مواجهه با ویروس کووید ۱۹ و مدیریت استرس ناشی از آن برای مطالعات بعدی پیشنهاد می‌گردد.

تشکر و قدردانی

این مطالعه حاصل طرح تحقیقاتی مصوب دانشگاه علوم پزشکی قم (با کد IR.MUQ.REC.1399.104) است. بدین جهت پژوهشگران مراتب تقدیر و تشکر خود را از کلیه کارکنان دانشگاه علوم پزشکی قم ابراز می‌دارند.

راهنم‌ها در شرایط استرس‌زای مقابله با کووید ۱۹، بر بهینه زیستی و سلامت روانی افراد جامعه کاملاً اثرگذار است. لذا این یافته‌ها نشانه‌ی مهمی برای متخصصین سلامت روان در طراحی استراتژی‌های مؤثر در سازگاری و مقابله با مشکلات بحرانی به صورت مداخلات درمانی - رفتاری مناسب و برگزاری کارگاه‌های آموزشی در جهت حفظ و ارتقا سلامت روان در مواجهه با پاندمی‌های عفونی همچون کووید ۱۹ است. انجام مطالعه کیفی و کشف تجارب افراد

References:

1. Wu F, Zhao S, Yu B, Chen Y-M, Wang W, Song Z-G, et al. A new coronavirus associated with human respiratory disease in China. *Nature* 2020;579(7798):265-9. doi: 10.1038/s41586-020-2008-3.
2. Moriyama M, Hugentobler WJ, Iwasaki A. Seasonality of respiratory viral infections. *Ann Rev Virol* 2020;7:83-101. doi: 10.1146/annurev-virology-012420-022445.
3. Yang K, Wen G, Yang J, Zhou S, Da W, Meng Y, et al. Complication and Sequelae of COVID-19: What Should We Pay Attention to in the Post-Epidemic Era. *Front Immun* 2021;3465. doi: 10.3389/fimmu.2021.711741. eCollection 2021.
4. Wang D, Hu B, Hu C, Zhu F, Liu X, Zhang J, et al. Clinical characteristics of 138 hospitalized patients with 2019 novel coronavirus-infected pneumonia in Wuhan, China. *Jama* 2020;323(11):1061-9. doi: 10.1001/jama.2020.1585.
5. Fiorillo A, Gorwood P. The consequences of the COVID-19 pandemic on mental health and implications for clinical practice. *Eur Psychiatry* 2020;63(1). doi: 10.1192/j.eurpsy.2020.35.
6. Pfefferbaum B, North CS. Mental health and the Covid-19 pandemic. *N Eng J Med* 2020;383(6):510-2.
7. Fard SA, Saffarinia M. The prediction of mental health based on the anxiety and the social cohesion that caused by Coronavirus. *Soc Psychol Res Q* 2020;9(36):129-41.
8. Shamsavarani AM, Azad Marz Abadi E, Hakimi Kalkhoran M. Stress: Facts and theories through literature review. *Int J Med Rev* 2015;2(2):230-41.
9. Khodayarifard M, Asayesh MH. Psychological coping strategies and techniques to deal with stress & anxiety around coronavirus (COVID-19). *Rooyesh Ravanshenasi J* 2020;9(8):1-18.
10. Abdelhafiz AS, Mohammed Z, Ibrahim ME, Ziady HH, Alorabi M, Ayyad M, et al. Knowledge, perceptions, and attitude of Egyptians towards the novel coronavirus disease (COVID-19). *J Comm Health* 2020;45(5):881-90.
11. Ahmed MA, Jouhar R, Ahmed N, Adnan S, Aftab M, Zafar MS, et al. Fear and practice modifications among dentists to combat novel coronavirus disease (COVID-19) outbreak. *Int J Env Res Pub Health* 2020;17(8):2821.
12. Nasirzadeh M., Akhondi M., Jamalizadeh nooq A., Khorrannia S. et al. A Survey on Stress, Anxiety, Depression and Resilience due to the Prevalence of COVID-19 among Anar City Households in 2020: A Short Report. *J Rafsanjan Univ Med Sci* 2020;19(8):889-98.
13. Khosroshahi JB, Nosrat Abad TH. The relationships of attachment styles, coping strategies, and mental health to Internet addiction. *Developmental Psychology: J Iran Psychologists* 2012.
14. McCrae RR, Terracciano A. Universal features of personality traits from the observer's perspective: data from 50 cultures. *J Pers Soc Psychol* 2005;88(3):547.

15. McCrae RR, Costa Jr PT. A contemplated revision of the NEO Five-Factor Inventory. *Pers Indiv Diff* 2004;36(3):587-96.
16. Rajabi Damavandi G, Poushaneh K, Ghojari Bonab B. Relationship between personality traits and coping strategies in parents of children with autistic spectrum disorders. *J Excep Children* 2009;9(2):133-44.
17. Marouf AA, Ashrafi AF, Ahmed T, Emon T. A Machine Learning based Approach for Mapping Personality Traits and Perceived Stress Scale of Undergraduate Students. *Int J Modern Edu Computer Sci* 2019;11(8).
18. Feder A, Nestler EJ, Charney DS. Psychobiology and molecular genetics of resilience. *Nature Rev Neurosci* 2009;10(6):446-57.
19. Mohino S, Kirchner T, Forns M. Coping strategies in young male prisoners. *J Youth Adolesc* 2004;33(1):41-9.
20. Babore A, Lombardi L, Viceconti ML, Pignataro S, Marino V, Crudele M, et al. Psychological effects of the COVID-2019 pandemic: Perceived stress and coping strategies among healthcare professionals. *Psychiatry Res* 2020;293:113366.
21. Mohammadzadeh F, Delshad Noghahi A, Bazeli J, Karimi H, Aalami H. Stressors and Coping Strategies During the Outbreak of Coronavirus Disease 2019 Among Hospital Staff: A Case Study in Iran. *Q Horizon Med Sci* 2021;27(2).
22. NadiRavandi M, SedighArfaei F, Barbari M. The Relationship Between Personality Traits and the Strategies of Coping with levels of Perceived Stress in Nurses. *Iran J Nurs* 2015;28(97):11-22.
23. Jafari A, Amiri Majd M, Esfandiary Z. Relationship between personality characteristics and coping strategies with job stress in nurses. *Q J Nurs Manag* 2013;1(4):36-44.
24. Khormaei F FA. Investigating the psychometric factors of five big personality Questionnaire. *Q J Psychol Methods Models* 2014;4(16):29-39.
25. Endler NS, Parker JD. Multidimensional assessment of coping: a critical evaluation. *J Pers Soc Psychol* 1990;58(5):844.
26. Prentice C, Zeidan S, Wang X. Personality, trait EI and coping with COVID 19 measures. *Int J Disaster Risk Reduc* 2020;51:101789.
27. Roohafza H, Feizi A, Afshar H, Mazaheri M, Behnamfar O, Hassanzadeh-Keshteli A, Adibi P. Path analysis of relationship among personality, perceived stress, coping, social support, and psychological outcomes. *World J Psychiatr* 2016; 6(2): 248-256 Available from: URL: <http://www.wjgnet.com/2220-3206/full/v6/i2/248.htm> DOI: <http://dx.doi.org/10.5498/wjp.v6.i2.248>.
28. DeLongis A, Holtzman S. Coping in context: The role of stress, social support, and personality in coping. *J Pers* 2005;73(6):1633-56.
29. Gunthert KC, Cohen LH, Armeli S. The role of neuroticism in daily stress and coping. *J Pers Soc Psychol* 1999;77(5):1087.
30. Taylor S. *The psychology of pandemics: Preparing for the next global outbreak of infectious disease*: Cambridge Scholars Publishing; 2019.
31. Carvalho LdF, Pianowski G, Gonçalves AP. Personality differences and COVID-19: are extroversion and conscientiousness personality traits associated with engagement with containment measures? *Trends Psychiatr Psychother* 2020;42(2):179-84.
32. Khosroshahi JB, Khanjani Z. Relationship of coping strategies and self-efficacy with substance abuse tendency among students. *Know Res App Psychol* 2013;14(53):80-90.

THE RELATIONSHIP OF EMPLOYEE'S PERSONALITY TRAITS AND COPING STRATEGIES WITH PERCEIVED STRESS IN COVID-19 PANDEMIC

Zohre Khalaginia¹, Farhad Khormae², Parvin Yadollahi³

Received: 21 January, 2023; Accepted: 25 March, 2023

Abstract

Background & Aims: Infectious disease epidemics such as the coronavirus disease 2019 (COVID-19) are associated with physical, mental, and social problems and negatively affects mental health. Contextual factors and personality traits can affect individuals' ability to use coping strategies to cope with stress and maintain health during the COVID-19 pandemic. The present study aimed to determine the relationship between employee's personality traits and coping strategies with perceived stress in Covid 19 pandemic.

Materials & Methods: This descriptive, cross-sectional and correlational study was conducted in 2020. Participants were 297 administrative staff selected from Qom University of Medical Sciences using convenience sampling. Study tools were a demographic questionnaire, the Big Five Factors questionnaire, and a questionnaire on coping strategies for stress during the COVID-19 pandemic. Data were analyzed in the SPSS software v. 22.0 using Pearson's correlation analysis and the multiple linear regression analysis.

Results: Extraversion, neuroticism, and conscientiousness personality traits were the significant predictors of emotion-focused coping strategy ($P < 0.05$), and extraversion and conscientiousness personality traits were the significant predictors of rational problem-focused and social involvement coping strategies ($P < 0.05$).

Conclusion: Management of some of the personality traits in employees can improve individuals' coping with stress and their mental health.

Keywords: Coping strategies, Covid -19, Employee, Personality traits, Stress

Address: Department of Midwifery, School of Nursing and Midwifery, Shiraz University of Medical Sciences, Shiraz, Iran.

Tel: +987136474255

Email: yadollahi_556@yahoo.com

Copyright © 2023 Nursing and Midwifery Journal

This is an open-access article distributed under the terms of the [Creative Commons Attribution-noncommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages, as long as the original work is properly cited.

¹ Associate Professor of Reproductive Health, Midwifery Department, Faculty of Medicine, Spiritual Health Research Center, Qom University of Medical Sciences, Qom, Iran

² Associate Professor of Psychology of Educational Sciences, Shiraz University, Shiraz, Iran

³ Assistant Professor of Reproductive Health, Maternal and Fetal Diseases Research Center, School of Nursing and Midwifery, Shiraz University of Medical Sciences, Shiraz, Iran (Corresponding Author)